

Voedsel, duurzaam of onduurzaam? Principes en keuzes

Marjolein Tiemens-Hulscher, GroenGeloven, Marterkamp 17, 3972 TK, Driebergen, 06 20774093
m.tiemens@planet.nl, <http://groengeloven.com>

Voedsel verbindt. Het verbindt de mens met de aarde, omdat de aarde ons voedsel voortbrengt. Het verbindt mensen omdat anderen ons voedsel produceren en we samen eten. En voedsel verbindt de mens met planten en dieren omdat wij hen eten.

Mede door schade en schande komen we steeds meer tot het besef dat de huidige wijze van produceren en consumeren deze onderlinge verbondenheid onder spanning zet, omdat er vaak geen goede balans is tussen geven en nemen in die onderlinge verbondenheid. We kennen de gevolgen hiervan: uitputting van landbouwgronden, verdwijnen van tropisch regenwoud, overbevissing, een oneerlijke voedselverdeling, milieuvervuiling en uitbuiting van meestal de arme mensen in de ontwikkelingslanden.

Er is echter een kentering gaande. Steeds meer mensen willen weten waar hun voedsel vandaan komt. Niet alleen om te weten of het wel veilig of gezond is, maar ook of het eerlijk is geproduceerd; eerlijk voor mens, dier en het milieu.

De vraag is dan: “Wanneer vinden we eigenlijk dat iets eerlijk geproduceerd is of niet? Wanneer is voedsel duurzaam of onduurzaam? Welke principes, uitgangspunten, geloofsovertuigingen spelen hierin een rol? Kan de christelijke spiritualiteit ons hierbij inspireren?”

In het verhaal (Mt 22, 34-39) dat de farizeeën Jezus op de proef stelden en hem vroegen naar het grootste gebod in de wet antwoordde Jezus: “U zult de Heer uw God liefhebben met heel uw hart en met heel uw ziel en met heel uw verstand. Het tweede gebod is daaraan gelijk: U zult uw naaste liefhebben als uzelf”. Dit laatste gebod zien we direct terug in solidariteit en gerechtigheid, de pijlers van de sociale leer van de kerk. Dit ook in navolging van Jezus die het altijd opnam voor de armen in de samenleving en voor de mensen die niet voor zichzelf konden opkomen. Maar we kunnen dit uitbreiden. In de psalmen lezen we dat de aarde van God is; van God is de aarde en die haar bewonen. Voor God is de intrinsieke waarde van alle schepselen belangrijk. ‘De waarde van alle schepselen in en op zichzelf voor elkaar en voor God, en hun onderlinge samenhang in een veelomvattend geheel dat voor God unieke betekenis heeft, vormen samen de heelijkheid van de schepping’.¹ God liefhebben met hart en ziel betekent dan het duurzaam omgaan met de schepping en de heelijkheid van de schepping respecteren. In dit kader introduceerde Sally McFague, een Amerikaanse ecotheologe, het begrip aarde-andere. Daarmee breidt ze het begrip naastenliefde uit naar alle levende wezens en zelfs naar de dode natuur. Een boom, een vis maar ook een rivier zijn te beschouwen als onze naasten. Zo wil McFague de natuur dichtbij brengen. De natuur staat niet buiten ons, we zijn er onderdeel van en delen in de onderlinge afhankelijkheid in de natuur. Het naleven van ‘Heb uw naaste lief’ krijgt dan een bredere dimensie. We kunnen de aarde, of een deel van de aarde, dan niet meer louter beschouwen in termen van bruikbaarheid voor ons zelf (instrumentele waarde), zoals bijvoorbeeld in metafoor graanschuur als het om voedsel gaat. Zouden we dat wel doen dan tasten we de heelijkheid van de schepping aan.²

De vraag die blijft is dan waar en hoe een verantwoorde balans te vinden tussen instrumentele waarde, die niet te ontkennen is, en intrinsieke waarde? De balans tussen gebruiken en misbruiken, tussen ingrijpen en de natuurlijke orde, de heelijkheid van de schepping respecteren.³ Hoe kunnen we dat tot uitdrukking brengen in bijvoorbeeld landbouwsystemen en voedselketens? Hoe kunnen we dit tot uitdrukking brengen in de keuzes die we dagelijks maken met betrekking tot ons voedsel. Wat eten we wel en wat eten we niet?

---

¹ Wereldraad van Kerken

² Sally McFague, 1997. Het lichaam van God; een ecologische theologie.

³ M. Tiemens-Hulscher, 2013. Zoeken naar balans (concept voor Franciscaans leven, tijdschrift voor Franciscaanse Spiritualiteit)